

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
Жоғары білім беруді дамыту ұлттық орталығы

**Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында
қолданбалы бакалавриатты енгізу жөніндегі
пилоттық жобаны іске асыру жөніндегі
әдістемелік ұсынымдар**

Астана 2023

Мазмұны

1	Жалпы ережелер	2
2	Білім беру бағдарламаларын әзірлеуде ұсынылатын тәртіп	5
3	Пилоттық жоба аясында қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламаларына қабылдау және тіркеудің негіздемелік ережелері	8
4	Қолданбалы бакалавриат бойынша оқу процессін ұйымдастыру	10
5	Академиялық бакалавриатпен салыстыра отырып практикаға бағытталған көрсеткішті есептеу (практикаға бағытталған көрсеткіш 50% - дан астам, дайындау бағыттарын есепке алу - техникалық бағытта даярлау үшін дипломдық жобалардың қамтуы)	11
6	Бағалау	12
7	Кәсіптік практиканы ұйымдастыру бойынша ұсынымдар	12
8	Пилоттық жобаны іске асыру шеңберіндегі қорытынды аттестаттау	14
9	Қолданбалы бакалавриат түлектерінің мониторингі	16
10	Қолданбалы бакалавриат түлектерінің оқуды жалғастыру бойынша ұсынымдар	17

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында қолданбалы бакалавриатты енгізу жөніндегі пилоттық жобаны іске асыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдар (бұдан әрі – ұсынымдар) жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына әдістемелік көмек көрсету және қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламаларын әзірлеу тәртібін айқындау мақсатында әзірленді.

1.2. Әдістемелік ұсынымдар келесі нормативтік-құқықтық база негізінде әзірленді:

– 2007 жылғы 19 шілдедегі Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы;

– "Қолданбалы бакалавриатты (қысқа цикл) жоғары білім деңгейінде пилоттық режимде енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 28 шілдедегі № 14 бұйрығы;

– Сынақ бірліктерін жинақтау және аудару Еуропалық жүйесін (ECTS) қолдану жөніндегі нұсқаулық;

– Еуропалық жоғары білім беру кеңістігінде жоғары білім сапасын қамтамасыз ету үшін стандарттар мен нұсқаулықтар (ESG);

1.3. Ұсынымдарда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) *білім беру бағдарламасы* (бұдан әрі – ББ) – оқытудың мақсатын, нәтижелері мен мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының бірыңғай кешені;

2) *білім беру бағдарламасын әзірлеу* – оқу нәтижелерін және тиісті еңбек шығындарын, оқу қызметінің түрлерін, оқыту әдістері мен бағалау рәсімдерін/критерийлерін көрсете отырып, білім беру бағдарламасын және оның компоненттерін жоспарлау;

3) *ББ паспорты* – бағдарламаның қысқаша сипаттамасы, оның ішінде: бағдарламаның мақсаты, ББ-ның кәсіптік саламен байланысының сипаттамасы (ұлттық біліктілік шеңберін (бұдан әрі – ҰБК), салалық біліктілік шеңберін (бұдан әрі – СБШ) және кәсіптік стандарттар болған кезде), Оқыту нәтижелері мен пәндер, пәндердің оқыту нәтижелерін қалыптастыруға әсер ету матрицасы, сондай-ақ еңбек сыйымдылығына қатысты мәліметтерді қамтитын және оқыту тілі;

4) *тізілімі білім беру бағдарламаларының* (бұдан әрі-ББ тізілімі) - жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары әзірлеген білім беру бағдарламаларының тізбесін қамтитын білім беру саласындағы уәкілетті органның ақпараттық жүйесі;

5) *құзыреті* – білім алушылардың оқу процесінде алған білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын кәсіби қызметте практикалық қолдану қабілеті;

6) *оқытудың нәтижесі* – білім алушылардың білім беру бағдарламасын игеру бойынша алған, көрсеткен білімінің, іскерлігінің, дағдыларының бағалаумен расталған көлемі, қалыптасқан құндылықтар мен қатынастар;

7) *модуль* – білім алушылар нақты тұжырымдалған, сатып алатын өлшенетін оқу нәтижелері бар, Оқыту нәтижелері тұрғысынан аяқталған білім беру бағдарламасының дербес, құрылымдық элементі.

8) *практика* – болашақ кәсіби қызметпен байланысты жұмыстардың белгілі бір түрлерін орындау процесінде практикалық дағдылар мен құзыреттерді қалыптастыруға, бекітуге, дамытуға бағытталған оқу қызметінің түрі.

9) *кәсіптік практика* – жоғары оқу орнында оқу процесінде алынған теориялық білімді бекітуге, практикалық дағдылар мен құзыреттерді игеруге, сондай-ақ озық тәжірибені игеруге бағытталған оқыту нысандарының бірі.

10) *практика базасы* – кәсіптік практика жүргізілетін өнеркәсіптік кәсіпорындар, ұйымдар, мекемелер, орталықтар немесе ЖОО-ның меншікті құрылымдық бөлімшелері.

11) *оқу практикасы* – кәсіптік практиканың түрі, оның барысында білім алушы оқыту процесінде алынған теориялық білімді бекіту мен тереңдетуді қамтитын бастапқы кәсіптік құзыреттерге ие болады; білім беру бағдарламасына сәйкес практикалық жұмыстың алғашқы дағдыларын алады.

12) *өндірістік практика* – нақты өндірістік жағдайларда болашақ мамандық бейіні бойынша практикалық жұмыс тәжірибесін алуға бағытталған кәсіптік практика түрі.

13) *диплом алдындағы практика* – студенттің бітіру біліктілік жұмысын орындау үшін қажетті материалдарды жинау мақсатында дипломдық жобалауды бастамас бұрын жүргізілетін кәсіптік практика түрі.

14) *оқу орнының практика жетекшісі* – кафедра тағайындаған мамандықтың ерекшелігін және практика базасының қызметін білетін және практика мәселелері бойынша білім алушылармен консультациялық жұмысқа жауапты тәжірибелі оқытушы.

15) *кәсіпорынан практика басшысы* – кәсіптік практикаға басшылықты жүзеге асыратын және білім алушылардың осы кәсіпорында практикадан өту процесіне жауапты білікті маман.

16) *практика бағдарламасы* – қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламасының құрамына кіретін, практиканың көлемін, мазмұнын, оны ұйымдастыру тәртібін, сондай-ақ практикадан өту нәтижелерін бақылау тәсілдерін айқындайтын нормативтік құжат.

17) *практикаға жолдама* – білім алушыны атауын, сондай-ақ өтетін орны мен мерзімін көрсете отырып, осы кәсіпорында кәсіптік практикадан өтуге жіберу туралы құжат.

18) *практика бойынша есеп* – практикадан өту барысында жиналған, талданған және жүйеленген материалды қамтитын білім алушының кәсіптік практикасын бақылаудың қорытынды нысаны.

19) *практика бойынша күнделік* – күнтізбелік-тақырыптық жоспарға сәйкес оның орындалатын күні мен орны көрсетіле отырып, практика базасында білім алушылардың жұмыс түрлерін орындау кезектілігін қамтитын жазу нысаны.

20) *практика туралы есепті қорғау* – білім алушының кәсіптік практикадан өту барысында алған теориялық және практикалық білімдері мен дағдыларын растайтын кәсіптік практика туралы есептің мазмұны жөніндегі комиссияның алдында сөйлеген сөзі.

21) *дипломдық жұмыс* – білім беру бағдарламасының бейініне сәйкес келетін өзекті проблеманы студенттің өз бетінше зерделеу нәтижелерін жинақтауды білдіретін аяқталған жұмысы;

22) *дипломдық жоба* – жобалық тәсілдерді қолдана отырып және (немесе) бизнес-жобаларды, модельдерді, сондай-ақ шығармашылық сипаттағы жобаларды және басқа да жобаларды дайындау түрінде орындалған, білім беру бағдарламасының бейініне сәйкес келетін қолданбалы міндеттерді дербес шешуді білдіретін студенттің аяқталған жұмысы.

2. Білім беру бағдарламаларын әзірлеудің ұсынылатын тәртібі

2.1. Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламаларын әзірлеу және іске асыру келесі міндеттерді шешуге бағытталған:

- тәжірибеге бағдарлануды сақтау және дамыту;
- жоғары және/немесе жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары іске асыратын білім беру бағдарламаларының кәсіптік стандарттардың талаптарына, салалық еңбек нарықтарының және Тапсырыс беруші болып табылатын жұмыс берушілердің нақты ұйымдары мен кәсіпорындарының қажеттіліктеріне сәйкес практикаға бағдарланған нәтижелерге басымдық бағдарлануы;

- алынған бейін мен жоғары білім деңгейіне сәйкес түлектерді жұмысқа орналастыруды қамтамасыз ету;

- нақты өндіріс процесінде түлектердің бейімделу кезеңінің ұзақтығын қысқарту.

2.2. Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламаларын әзірлеу және іске асыру кезінде мыналарды пайдалану ұсынылады:

- әлеуетті жұмыс берушілермен өзара әрекеттесудің әртүрлі модельдері;
- білім беру бағдарламасын жобалаудың және оқу жоспарларын құрудың модульдік принципі.

2.3. Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларын әзірлеу 4 (төрт) кезеңнен тұрады:

- ББ әзірлеуді дайындау;
- ББ жобалау;
- ББ құрылымдық элементтерін нақтылау;
- ББ жобасының сапасын бағалау.

2.4 Қолданбалы бакалавриат ББ әзірлеуге дайындық жасау келесілерді қамтиды:

- Нарықтағы ағымдық және болашақ қажеттіліктерді анықтау:
 - а) қазір және болашақта қандай мамандар қажет;
 - б) лауазымдар түрлері мен онда жұмыс істейтін адам саны (толық не толық емес жұмыс күні);
 - в) түлектерді жұмысқа орналастырудың болашағы қандай (дефицит, профицит, "Жаңа кәсіптер мен құзыреттер Атласына" сәйкес жаңа мамандықтардың/дағдылардың/құзыреттердің пайда болуы және т.б.);
- ББ іске асыру үшін ЖОО мүмкіндіктеріне талдау жүргізу:
 - а) қажетті кадр ресурстарының болуы;
 - б) қажетті материалдық-техникалық, ақпараттық және қаржылық ресурстардың болуы;
 - в) тиісті саладағы болашақ трендтер.
- жас мамандарға мүдделі кәсіпорындармен ынтымақтастықты ұйымдастыру:

а) осы ББ бойынша мамандар даярлауға мүдделі компаниялармен өзара түсіністік туралы қол қойылған меморандумдардың болуы;

б) практика базалары туралы шарттардың болуы.

2.5 Білім беру бағдарламасын жобалауды құрамына ПОҚ қатарындағы жоғары оқу орындарының өкілдері, білім алушылардың өкілдері; жұмыс берушілердің, қызметтің тиісті бағытындағы кәсіпорындардың, экономиканың нақты секторының өкілдері; серіктес жоғары оқу орындарының, оның ішінде шетелдік өкілдер кіретін алқалы орган жүзеге асырады.

Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламасын жобалау Теориялық оқыту мен практикалық еңбек қызметі арасындағы, жұмыс берушілердің талаптары мен кәсіптік даярлаудың оқу бағдарламасы арасындағы оңтайлы қатынасты анықтау міндетін қояды.

Жобалау мыналарды қамтиды:

- түлектің кәсіби қызмет саласын зерттеу;
- ББ және оларды игеру деңгейіне сәйкес келетін қызмет саласына тән құзыреттерді анықтау;
- бағдарламаны оқыту нәтижелерін қалыптастыру;
- ББ құрылымын және пәндер тізімін анықтау;
- біліктілік, оқыту нәтижелері мен бағалау критерийлерінің өзара байланысын анықтау;
- оқыту және оқыту әдістерін, технологияларын, білім алушылардың оқу нәтижелеріне қол жеткізуін бағалау құралдарын анықтау;
- ресурстарға қажеттілікті анықтау.

2.6 Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламасының ерекшелігі-тәжірибеге бағдарлану, жұмыс беруші компаниялармен тығыз байланыс.

2.7 Түлектердің кәсіптік қызмет саласын зерттеу құзыреттердің бастапқы тізбесін қалыптастыру үшін құжаттарды талдау (Біліктіліктің отандық ұлттық шеңберін, Біліктіліктің салалық шеңберін және кәсіптік

стандарттарды қолдану тәжірибесі; МЖМБС; жетекші шетелдік ЖЖОКБҰ ББ лауазымдарына қойылатын біліктілік талаптары және т.б.), сауалнама жүргізу, жұмыс берушілермен кездесулер мен талқылауларды ұйымдастыру арқылы жүргізіледі.

2.8 Осы кәсіптік салада даярлаудың әрбір бағыты үшін құзыреттердің алдын ала тізбесі мынадай түрде қалыптастырылады:

1) жалпы құзыреттер (мінез-құлық дағдылары мен жеке қасиеттер) айқындалады;

2) кәсіптік құзыреттер (осы бағытқа тән теориялық білімдер мен практикалық дағдылар мен іскерліктер) айқындалады.

Құзыреттердің алдын ала тізбесін нақтылау және басымдық беру мақсатында жұмыс берушілерге сауалнама жүргізіледі.

2.9 ББ жобалау кезеңінде оқу деңгейіне, жұмыс берушілердің талаптарына/ үміттеріне, кәсіби стандарттардың талаптарына (бар болса), сондай-ақ университеттің даму стратегиясына бағытталған құзыреттерге байланысты бағдарламаның оқу нәтижелері (ОН) тұжырымдалады.

ОН бағдарламаға бөлінетін академиялық кредиттердегі тиісті пәндердің еңбек сыйымдылығының көлемін анықтауға негіз болады. ББ жалпы еңбек сыйымдылығы тиісті деңгейдегі МЖБС-да көрсетілгеннен кем болмауы тиіс. ББ-да пәндер мен оқу нәтижелері арасындағы байланыс анықталуы керек.

ЖЖОКБҰ ОН (оқу нәтижесі) санын дербес анықтайды, 8-12 ОН көрсету ұсынылады.

2.10 Оқу пәндері үшін пре және пост деректемелерін көрсету арқылы ОН қалыптастыруға бағытталған пәндерді оқу бағдарламасының құрылымы мен тәртібі айқындалады. Бұл ретте практикаға бағдарлану көрсеткіші кемінде 55% болуы тиіс.

2.11 Келесі кезең-құзыреттілікке қол жеткізуді бағалау әдістері мен құралдарын жобалау. Практикалық дағдыларды игеру вендорлардың, компаниялардың сертификаттау орталықтарының сертификаттарымен расталуы мүмкін.

ББ іске асыру үшін ресурстарға қажеттілік білім беру қызметіне қойылатын біліктілік талаптарымен айқындалады.

2.12 Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламасының құрылымдық элементтерін егжей-тегжейлі көрсету

Қолданбалы бакалавриат ББ мақсаты қысқа, нақты және синергетикалық түрде тұжырымдалуы керек, білім алушылар алған оқу нәтижелерін біріктіруі керек. ББ мақсаты критерийлерге сәйкес келуі керек – өзектілігі, тәжірибеге бағдарлануы, нақтылығы, қол жетімділігі және практикаға бағытталған қызметкерлерді технологиялар мен технологиялық процестерді енгізуге, бейімдеуге, оңтайландыруға байланысты қызметке дайындауға бағытталуы керек.

2.13 ББ мазмұны бағдарламаның модульдерін/ оқу пәндерін / практикаларын анықтау арқылы жобаланады. ББ кәсіби функциялар контекстінде әзірленеді және мазмұны ұсынылған ББ шеңберінде құзыреттілік

мақсатына және оқыту нәтижелеріне қол жеткізуге мүмкіндік беретін оқу пәндерінің тізбесінен тұрады.

2.14 Құзыреттері мен оқу нәтижелері контекстінде модульдер мен пәндердің тізбесін айқындағаннан кейін кредиттердегі модульдер мен пәндердің еңбек сыйымдылығы айқындалады, бұл ретте практикаға бағдарлану көрсеткішінің кемінде 55% орындалуын сақтау маңызды. Осы негізде пре - және постреквизиттерді ескере отырып, білім беру бағдарламасының оқу жоспарының жобасы қалыптастырылады. ББ құрылымдық элементтерін әзірлеу кезінде нақты практикалық міндеттерді орындау және кәсіби және қолданбалы дайындық арқылы алынған кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастыруға ерекше назар аудару қажет.

2.15 Барлық модуль / пәндер бағалануы керек. Сонымен қатар, ОН пәнін жазу кезінде пәннің модульге қалай енетінін, демек, ОНмодулін тұжырымдау кезінде - модуль жалпы бағдарламаға қалай енетінін қарастыру маңызды. Кәсіби (арнайы) модульдерді оқу өндірістік оқыту және практика бағдарламаларымен ұштастыра отырып, болашақ қолданбалы бакалавр маманының еңбек нарығындағы кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің негізін қамтамасыз етеді.

2.16 Бағдарламаның/ модульдердің/пәндердің оқу нәтижелерін тұжырымдап, олардың еңбек сыйымдылығын анықтағаннан кейін оқыту стратегиялары айқындалады. Бағдарламаның мазмұны нақты кәсіби профильдері және еңбек нарығындағы өзектілігі бар кәсіп/кәсіп түрімен байланысты. Қолданбалы бакалавриат түлектерінің біліктілігі еңбек нарығының жаңа талаптарына тез жауап беру қабілетімен озық дағдылар мен құзыреттерді қамтамасыз етеді.

2.17 ЖЖОКБҰ-дағы оқыту стратегиясы оқытудың инновациялық әдістері мен ақпараттық технологияларды пайдалануға бағдарлануы тиіс.

2.18 Студенттік орталықтандырылған оқыту кезінде білім алушы оқыту/оқыту орталығында болуы және оқыту мен шешім қабылдау процесінің белсенді қатысушысы болуы тиіс. Оқу пәнін әзірлеу кезінде оқытудың тиісті нәтижелеріне қол жеткізу және оларды бірдей және әділ бағалау үшін оқыту нәтижелерін меңгеруді оқытудың және бағалаудың қандай әдістері жақсы екенін анықтау қажет. Бағалау әдістері бағдарламада көрсетілген оқу нәтижелерінің өлшенуін қамтамасыз етуі тиіс. Пәндерді оқытудың салыстырмалы тәртібі алдын - ала және кейінгі реквизиттер жүйесі арқылы анықталады.

3. Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламаларына пилоттық жоба шеңберінде қабылдау мен қабылдаудың негіздемелік қағидалары

3.1. Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламаларына оқу мерзімі 3 жыл (ECTS 180 академиялық кредиті) пилоттық жобаны іске асыру кезінде Қазақстан Республикасының азаматтары, шетелдік азаматтар және жалпы орта білімі (11-12 сыныптар) бар азаматтығы жоқ адамдар және оқу

мерзімі 2 жыл (ECTS 120 академиялық кредиті) жоғары білім кадрларын даярлаудың ұқсас бағыттары бойынша техникалық және кәсіптік білімі бар адамдар қабылданады.

3.2. Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламалары бойынша оқуға өтініштерді қабылдауды ЖЖОКБҰ қабылдау комиссиясы жүзеге асырады. Қабылдау комиссиясы мүшелерінің ішінен қолданбалы бакалавриат бағдарламаларына үміткерлерден құжаттарды қабылдауға жауапты адам тағайындалады, ол азаматтарды қабылдауды жүргізеді, қабылдау мәселесі бойынша азаматтардың жазбаша сұрауларына жауап береді, қабылдау комиссиясының ақпараттық материалдарын жариялауға дайындайды, түсу емтихандарын және/немесе әңгімелесуді дайындауды және өткізуді ұйымдастырады.

3.3 Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламалары бойынша оқуға адамдардың өтініштерін қабылдау күндізгі оқу нысанына жүзеге асырылады. Түсу үшін құжаттарды кәмелетке толғандар жеке, кәмелетке толмағандар заңды өкілінің қатысуымен ұсынады.

Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламалары бойынша оқуға түсетін адамдармен жазбаша/ауызша түрде офлайн/онлайн форматта түсу емтиханы (жалпы орта білімі бар адамдар үшін) және/немесе әңгімелесу (жоғары білім кадрларын даярлаудың ұқсас бағыттары бойынша техникалық және кәсіптік білімі бар адамдар үшін) өткізіледі.

3.4. Түсу емтиханын және/немесе әңгімелесуді өткізу, білім алушылардың құрамына қабылдау үшін ЖОО ректорының бұйрығымен емтихан және апелляциялық комиссия құрылады, олар мүшелердің тақ санынан тұрады.

Қабылдау және емтихан комиссияларының құрамына профессор-оқытушылар құрамының, қоғамдық ұйымдардың, бұқаралық ақпарат құралдарының және жұмыс берушілердің қатарынан ЖОО өкілдері кіреді. Емтихан комиссиясының төрағасы болып жетекшілік ететін факультеттің басшысы тағайындалады.

3.5 Қабылдау емтихандары мен сұхбаттасу бағдарламалары, оларды өткізу және бағалау форматы мен тәртібі ЖЖОКБҰ дербес айқындайды және қабылдау емтихандары мен сұхбаттасу басталғанға дейін 2 ай бұрын бекітіледі.

Емтихан кестесін (емтихан өткізу нысаны, өткізілетін күні, уақыты мен орны, консультациялар) ЖЖОКБҰ бекітеді және құжаттарды қабылдау басталғанға дейін түсушілердің назарына жеткізіледі және ЖЖОКБҰ-ның ресми интернет-ресурсында жарияланады.

3.6 Емтихан өткізу аудиториясына (үй-жайына) түсушіні жіберу жеке басын куәландыратын құжатты көрсеткен кезде жүзеге асырылады. Бұл ретте қабылдау емтихандары және / немесе сұхбаттасу бейне және (немесе) аудио жазбамен жаратқандырылған аудиторияларда өткізіледі.

Қабылдау емтихандарының және/немесе сұхбаттасудың қорытындылары олар өткізілгеннен кейін сол күні жарияланады.

3.7 Қабылдау емтихандарын өткізу кезеңінде қабылдау емтиханына қойылатын талаптарды сақтау, даулы мәселелерді шешу мақсатында ЖЖОКБҰ апелляциялық комиссия құрады. Комиссия құрамына және оның жұмыс тәртібіне қойылатын талаптарды бекіту ұсынылады.

Апелляцияға өтінішті апелляциялық комиссия төрағасының атына түсу емтиханын тапсырған адам жеке өзі береді және қабылдау емтиханының нәтижелері жарияланғаннан кейінгі келесі күні сағат 13.00-ге дейін қаралады.

3.8 Қолданбалы бакалаврларды ақылы негізде даярлауды көздейтін білім беру бағдарламалары бойынша университетке оқуға қабылдау үміткердің қабылдау емтихандарында және /немесе сұхбаттасуға алған бағаларының орташа балын ескере отырып, конкурстық негізде тұлғалардың өтініштері бойынша жүзеге асырылады. Сондай-ақ ҰБТ балын және/немесе алдыңғы білім деңгейіндегі білім туралы құжат бойынша орташа балды ескеру ұсынылады.

3.9 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды ЖЖОКБҰ-ға оқуға қабылдау медициналық-әлеуметтік сараптаманың (медициналық анықтаманың) ұсынымдары мен қарсы көрсетілімдерін ескере отырып, мүгедек балалар мен мүгедектерді (көру, есту, тірек-қимыл аппараты функциялары бұзылған) нысан бойынша мүгедектігі туралы анықтаманы көрсеткен кезде мамандықтар мен біліктіліктерге жүзеге асырылады, "медициналық-әлеуметтік сараптама жүргізу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 44 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10589 болып тіркелген).

3.9. Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламалары бойынша білім алушылардың құрамына қабылдау ЖОО ректорының бұйрығымен күндізгі оқу нысанына қабылдау комиссиясы отырысының хаттамасы негізінде – күнтізбелік жылдың 31 тамызына дейін жүргізіледі. Ректордың атына түсушілердің өтініштері ЖОО-ның қабылдау комиссиясының тіркеу журналында тіркеледі.

3.10 Қолданбалы бакалавриат бағдарламаларында адамдарды оқыту ақылы негізде жүзеге асырылады.

4. Қолданбалы бакалавриат бойынша білім беру процесін ұйымдастыру

4.1 Қолданбалы бакалавриат бағдарламасының оқу жоспарында практикаға бағытталған пәндер модулін бөлек бөліп көрсету ұсынылады.

4.2 Қолданбалы бакалавриат бағдарламасының практикаға бағдарланған пәндер модулін іске асыруға өндірісте үлкен тәжірибесі бар өндірістің инженерлік-техникалық қызметкерлері тартылады. ЖЖОКБҰ білім беру қызметін лицензиялауға қойылатын біліктілік талаптарын ескере отырып, оларға қойылатын талаптарды дербес белгілейді.

4.3 Практикалық сабақтар кәсіптік практика базасы ретінде айқындалған ұйымдарда өткізіледі.

4.4 Практикалық дайындық (практикалық және зертханалық сабақтар; кәсіптік (өндірістік) практика, диплом алдындағы практика) міндетті оқытудың оқу уақытының жалпы көлемінің кемінде 50% құрауы тиіс.

4.5 Дуалды оқытуды пайдалана отырып, қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламалары білім беру ұйымдарында теориялық оқытуды және кәсіпорын базасында өндірістік оқытудың, практиканың кемінде 60% көздейді.

4.6 Оқыту репродуктивті және оқытудың интерактивті әдістерін ұлғайта отырып, білім беру процесінде АКТ-ны кеңінен қолдана отырып жүргізіледі.

4.7 Модульдің тәжірибеге бағдарлануына мыналар негізінде қол жеткізіледі:

1) нақты өндіріс жағдайында оқыту (мысалы: болашақ жұмыс берушінің кәсіпорны);

2) нақты өндіріске барынша жақын жағдайларда оқыту (мысалы: білім беру ұйымдарының оқу-өндірістік шеберханалары мен зертханалары);

3) нақты өндірісті имитациялайтын жағдайларда оқыту (мысалы: оқыту тренажерлері, тренажер-тренажерлер және оқу полигондары).

5. Практикаға бағытталу көрсеткішін есептеу

5.1 Қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламалары бойынша оқытудың практикаға бағдарлану қағидатын қамтамасыз ету үшін K - оқытудың практикаға бағытталу көрсеткішін пайдалану көзделеді.

5.2 Практикаға бағытталу көрсеткіші барлық білім беру бағдарламасының жалпы жүктемесінен (кредиттерде) білім алушылардың практикалық жұмыс түрлерінің үлесін (пайызбен) білдіреді.

5.2 Бағдарламалардың практикаға бағытталуының математикалық көрсеткіші келесі формула бойынша анықталады:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^n P_i}{N} * 100\%$$

мұнда: P_i – кредиттерде білім алушының практикалық жұмыс түрлерінің көлемі;

i – білім алушының практикалық жұмыс түрлерінің саны;

N - барлық білім беру бағдарламасының жалпы жүктемесі, кредит;

Студенттің практикалық жұмыс түрлеріне мыналар жатады:

- практикаға бағытталған пәндер Модулінің барлық пәндері;
- оқу практикасы (бар болса);
- кәсіби (өндірістік) практика;
- диплом алдындағы практика.

Мысалы, егер қолданбалы бакалавриаттың білім беру бағдарламасының оқу жоспарында кредиттердің жалпы көлемі 180 кредитті құраса, оның ішінде

74 кредит практикаға бағдарланған пәндерді игеруге және 20 кредит кәсіптік практикаға бөлінген:

$$K = \frac{74+20}{180} \times 100\% \approx 52,2\%$$

Осылайша, бұл жағдайда тәжірибеге бағдарлану көрсеткіші 52,2% құрайды.

6. Бағалау

6.1 Қолданбалы бакалавриатты іске асыру шеңберінде білім алушыларды бағалауды бағдарламаның тәжірибеге бағдарланған сипатын (жеке жоба, топтық жоба және т.б.) барынша ескеретін нысандарда жүргізу ұсынылады.

6.2 практикаға бағытталған пәндер/модульдер бойынша білім алушыларды бағалау критерийлері кәсіптік практика базасы болып табылатын ұйымның мамандарының қатысуымен әзірленеді. Бағалау критерийлері мен аралық бақылау бағдарламалары практика базасы-ұйыммен бірлесіп бекітіледі.

6.3 жеке немесе топтық жобалардың тақырыптары жұмыс берушілермен бірлесіп тәжірибеге бағдарланған пәндерден/модульдерден немесе өндірістік практикадан өту шеңберінде білім алушылар зерттейтін нақты өндірістік процестің мәселелері бойынша әзірленеді.

6.4 жеке немесе топтық жобалардың тапсырмалары зерттеу жүргізуді, деректерді талдауды, тұжырымдаманы немесе дизайнды құруды, өндіріс мәселелерін шешу үшін жобаны әзірлеуді қамтиды.

6.5 жобаларды орындау үшін студентке кәсіптік практика базасынан және ЖЖОКБҰ-дан модераторлар тағайындалады.

6.6 жобаның нәтижелері баяндама, презентация, ғылыми мақала немесе жоба тақырыбына сәйкес келетін басқа форматтар түрінде ұсынылуы мүмкін және жоба орындалған ұйым өкілдерінің міндетті қатысуымен семинарларда талқыланады.

6.7 жобаны бағалауға жоба орындалған пәнді/модульді оқытуға қатысқан ұйымның мамандары қатысады.

6.8 Егер білім алушының біліктілік бейініне сәйкес келетін белгілі бір курстардан (оның ішінде кәсіптік практикадан өту кезінде өткен) өткені туралы сертификаты болса, онда ЖЖОКБҰ берілген сертификаттар негізінде кредиттерді қайта есептеуді жүргізеді.

Курстарды сипаттауға қойылатын талаптар:

а) курсты игерудің күрделілігі туралы ақпараттың болуы (сағаттарда, кредиттерде);

б) оқу нәтижелерін бағалау рәсімдері және курсты игеру туралы сертификат алу критерийлері туралы ақпараттың болуы.

Курстарды қайта есептеуге қойылатын талаптар:

а) сертификат факультет поштасына сертификат берген компанияның ресми электрондық мекенжайынан жіберілуі тиіс;

б) пәнді қайта есептеуді ЖЖОКБҰ аттестаттау комиссиясы жүзеге асырады.

7 Кәсіби практиканы ұйымдастыру бойынша ұсыныстар

7.1 Кәсіптік практиканың түрлері, мерзімдері, көлемі және мазмұны МЖМБС, оқу жұмыс жоспарлары мен бағдарламаларымен айқындалады.

Практикалардың ұзақтығы 30 сағатқа (5 күндік жұмыс аптасы, күніне 6 сағат) тең апта ішінде практикада білім алушының Нормативтік жұмыс уақытына сүйене отырып, апталармен айқындалады.

1 кредит практиканың барлық түрлерінің 1 аптасына тең.

7.2 Білім алушылардың кәсіптік практикасының түрлері: оқу-таныстыру практикасы, 1-өндірістік практика, 2-өндірістік практика және диплом алдындағы практика болып табылады.

Практика бүкіл оқу кезеңінде жүзеге асырылады.

7.3 Қолданбалы бакалавриат бағдарламасы үшін практика түрлері бойынша кредиттер саны:

- Оқу-таныстыру практикасы (1 курс, 1 семестр) - 2 кредит;
- Өндірістік практика (1 курс, 2 семестр) – 7 кредит;
- Өндірістік II практика (2 курс, 4 семестр) - 10 кредит;
- Диплом алдындағы практика (3 курс, 6 семестр) – 14 кредит.

Кәсіптік практикаға бөлінген кредиттердің жалпы саны-33 кредит (990 сағат).

7.4 Оқу процесін ұйымдастыру кезінде академиялық кезеңнен бөлек және академиялық кезеңмен қатар кәсіптік практиканы енгізуге жол беріледі.

Оқу практикасында білім алушылардың жұмыс күнінің ұзақтығы еңбек туралы қолданыстағы заңнамаға сәйкес кәсіпорындарда (ұйымдарда) жасына және өндіріс жағдайларына байланысты қызметкерлердің тиісті санаттары үшін 6 академиялық сағатты құрайды.

Кәсіптік практиканың әр түрінің мақсаты, міндеттері мен бағдарламасы бар, солардың негізінде практиканың нақты түрінің тиісті базасы айқындалады.

7.5 Объектіні (практика базасын) таңдау кезінде білім алушының мүдделер аясын және оның болашақ кәсіби қызметінің қажетті бағытын ескеру қажет.

Жарғылық қызметі мамандарды даярлау бейініне және кәсіптік практикаға басшылықты жүзеге асыру үшін білікті кадрлармен қамтамасыз етілген және жақсы материалдық-техникалық жарақтандырылған білім беру бағдарламасының талаптарына сәйкес келетін кәсіпорындар (ұйымдар) практика базасы ретінде әрекет етеді.

7.6 Практика базасы ретінде айқындалған кәсіпорынмен (ұйыммен) кәсіптік практиканы өткізу туралы шарт не білім беру ұйымы, кәсіпорын

(практика базасы) мен білім алушы арасында үшжақты шарт жасалады не білім алушы кәсіпорыннан практикаға растау хатын ұсынады.

Практикадан жеке өтуді ұйымдастыру кезінде білім беру ұйымына кәсіптік практикадан өту үшін қызметінің ерекшелігі білім беру бағдарламасының бейініне сәйкес келуі тиіс кәсіпорынның сипаттамасын ұсыну қажет.

Білім беру ұйымдарының білім алушыларының кәсіптік практика базаларымен шарт кәсіптік практика басталғанға дейін бір айдан кешіктірілмей жасалады.

7.7 Білім алушыларды кәсіптік практиканың барлық түрлеріне жіберу білім беру ұйымы басшысының бұйрығымен, өту мерзімдерін, базасын және практика басшысын көрсете отырып ресімделеді. Білім алушыға білім беру ұйымында бекітілген нысан бойынша жолдама беріледі. Кәсіптік практикадан өту кезінде білім алушыларға білім беру ұйымының және кәсіпорынның басшылары тағайындалады. Қажет болған жағдайда кеңесшілер тағайындалады.

7.8 Практикадан өту кезеңінде:

- ұйымдастыру іс-шаралары (практикантты практикадан өту орны бойынша бекіту, қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқамадан өту және практика өтетін ұйымның талаптарына сәйкес көзделген басқа да іс-шаралар);

- практикадан тікелей өту;

- практика бойынша есеп дайындау.

7.9 Кәсіптік практика бағдарламасын бітіруші кафедра әзірлейді, қызметі мамандарды даярлау бейініне және білім беру бағдарламасының талаптарына сәйкес келетін жұмыс берушілермен келісіледі және білім беру ұйымының жетекшілік ететін проректоры бекітеді.

Кәсіптік практика бағдарламасы өзінің мазмұны бойынша білім беру бағдарламасының бейінін, практика түрінің ерекшелігін, кәсіптік стандарттар мен білім беру бағдарламасының талаптарын, ұйым қызметінің сипатын, технологиялық процесс пен практика объектісін көрсетеді.

Кәсіптік практика бағдарламасы ғылым мен техниканың заманауи жетістіктерін, практика негізінде қолданылатын инновациялық технологияларды көрсетуі тиіс.

7.10 Қолданбалы бакалавриат бағдарламалары бойынша білім алушылар (білім беру бағдарламасына сәйкес) өндірістік практикадан өту кезеңінде қосымша жұмыс мамандықтарын ала алады, бейіндік сертификаттаудан өте алады, бейресми білім беру арқылы оқу нәтижелерін ала алады.

8. Пилоттық жобаны іске асыру шеңберінде қорытынды аттестаттау

8.1 дипломдық жұмыс (жоба) білім беру бағдарламасына сәйкес зерттеу объектісінің деректер базасында оқытудың соңғы кезеңінде орындалатын жазбаша бітіру жұмысы болып табылады.

8.2 қолданбалы бакалавриат білім алушыларына арналған дипломдық жұмыстардың (жобалардың) тақырыбын кадрларды даярлау бейініне сәйкес және жұмыс берушілердің ұсыныстары негізінде бітіруші кафедра әзірлейді.

8.3 дипломдық жұмыс тақырыбындағы тақырыптардың жалпы тізімі түлектер санынан 2-3 есе асып, жыл сайын $\frac{1}{4}$ бөліктен кем емес жаңартылуы тиіс.

8.4 студенттер мүдделі ұйымдардың жазбаша тапсырыстары (шарттары) бойынша тақырыптар бойынша дипломдық жұмыстарды (жобаларды) орындай алады.

Дипломдық жұмыстың (жобаның) тақырыбы ағымдағы оқу жылының бітіру курсының басында ғылыми кеңестің шешімі негізінде оқу орнының ғылыми жетекшісін және диплом алдындағы практика базасының тең басшысын көрсете отырып, әрбір білім алушыға бекітіледі.

Дипломдық жұмыстың (жобаның) тақырыбы қажет болған жағдайда диплом алдындағы практикадан өткеннен кейін бітіруші кафедра меңгерушісінің дәлелді ұсынысы немесе диплом алдындағы практиканың базасы болып табылатын ұйымнан ұсыныстар негізінде өзгертілуі, нақтылануы, түзетілуі мүмкін.

8.5 ғылыми жетекшілер университеттен кафедраның тәжірибелі оқытушылары, диплом алдындағы практика базасынан - студент практикадан өту үшін жіберілген құрылымдық бөлімшелердің білікті мамандары (кемінде 3 жыл жұмыс өтілі бар) тағайындалады.

8.6 ЖЖОКБҰ-дан дипломдық жұмыстың (жобаның) ғылыми жетекшісі диплом алдындағы практика базасынан дипломдық жұмысты (жобаны) орындаудың барлық кезеңдерін көрсете отырып, бүкіл кезеңге арналған дипломдық жұмысты (жобаны) орындаудың күнтізбелік кестесін әзірлейді және онымен келіседі.

8.7 дипломдық жұмыстың (жобаның) ғылыми жетекшісі диплом алдындағы практика базасынан студентке жұмыс орнын/жабдықты, деректердің бастапқы көздерін ұсынады

8.8 ғылыми жетекшілер бітіру жұмысын жазу үшін қажетті негізгі әдебиеттерді ұсынады, студенттің дипломдық жұмысты (жобаны) орындаудың күнтізбелік кестесін сақтауын ағымдағы бақылауды жүзеге асырады, консультациялық және әдістемелік көмек көрсетеді, дипломдық жұмыстың бөлімдері бойынша консультациялар жүргізеді.

8.9 аяқталған дипломдық жұмыс (жоба) алдын ала қорғау рәсімінен өту үшін бітіруші кафедраға жіберіледі. Дипломдық жұмысты (жобаны) алдын ала қорғау рәсімі мемлекеттік аттестаттау комиссиясының (МАК) жұмысы басталғанға дейін бір ай бұрын тағайындалады және студенттің қатысуымен және ғылыми жетекшілердің міндетті қатысуымен кафедраның ашық отырысында өтеді.

8.10 алдын ала қорғау рәсімі ЖЖОКБҰ-дан ғылыми жетекшіні шақыра отырып, диплом алдындағы практика базасы болып табылатын ұйымда да жүргізілуі мүмкін.

8.11 алдын ала қорғаудан сәтті өткеннен кейін дипломдық жұмыс/жоба рецензиялауға жіберіледі. Дипломдық жұмысты (жобаны) рецензиялауды олардың біліктілігі қорғалатын дипломдық жұмыстың (жобаның) бейініне сәйкес келетін сыртқы ұйымдардың маман-практиктері жүзеге асырады.

Рецензия тәуелсіз сарапшының дипломдық жұмыс (жоба) мазмұнының сапасын бағалауының нәтижесі болып табылады.

8.12 білім алушы рецензенттің оң және теріс қорытындысы кезінде дипломдық жұмысты (жобаны) қорғауға жіберіледі.

8.13 қорытынды аттестаттау басталғанға дейін үш жұмыс күнінен кешіктірмей МАК-қа білім алушыларды қорытынды аттестаттауға жіберу туралы өкім, сондай-ақ оқудың барлық кезеңінде үлгерімнің орташа балының (GPA) шамасын есептей отырып, білім алушылардың транскрипті ұсынылады.

Дипломдық жұмысты (жобаны) қорғау басталғанға дейін бес жұмыс күнінен кешіктірмей МАК-қа ұсынылады:

1) дипломдық жұмыстың (жобаның) ғылыми жетекшілерін кері қайтарып алу;

2) "қолданбалы бакалавр" дәрежесін беру немесе тиісті білім беру бағдарламасы бойынша біліктілік беру мүмкіндігі мен білімін бағалаудың балдық-рейтингтік әріптік жүйесі бойынша бағасын көрсете отырып, дипломдық жұмысты (жобаны) және дәлелді қорытындыны сипаттай отырып, дипломдық жұмысқа (жобаға) рецензия;

3) бітіруші кафедраның немесе диплом алдындағы практика базасының қорғауға ұсыным беру туралы шешімі (кафедра отырысының хаттамасынан үзінді);

4) плагиат мәніне дипломдық жұмысты (жобаны) тексеруден өткені туралы анықтама;

5) орындалған дипломдық жұмыстың (жобаның) практикалық құндылығын сипаттайтын материалдар,

МАК-та болған кезде бейресми Пікірлер, дипломдық жұмыстың (жобаның) бейіні бойынша практикалық қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың жазбаша қорытындылары, зерттеу нәтижелерін енгізу анықтамалары немесе актілері, макеттер, материалдардың, бұйымдардың, ауыл шаруашылығы өнімдерінің үлгілері, минералдар мен гербарий коллекциялары ұсынылады.

8.14 МАК құрамына стейкхолдерлер қатарынан тәжірибе мамандары (МАК мүшелері санының кемінде жартысы), оның ішінде білім беру бағдарламасын әзірлеушілер тартылады.

МАК төрағасы базалық білімі және кемінде 3 жыл практикалық жұмыс өтілі/бейіні бойынша басшылық лауазымы бар практик-маманды шақырады.

8.15 дипломдық жұмысты (жобаны) қорғау мак ашық отырысында жария түрде жүргізіледі.

Қорғау диплом алдындағы практика базасынан ғылыми жетекшінің және мак құрамынан практик-мамандардың міндетті қатысуымен жүргізіледі.

Қорғауға дипломдық жұмысты талқылауға сұрақтар мен сөз сөйлеу түрінде қатыса алатын барлық мүдделі тұлғалар қатысады.

Дипломдық жұмыстың (жобаның) көшірмесі және диплом алдындағы практика базасы болып табылатын ұйымға және/немесе басқа мүдделі Тарапқа беріледі.

9 Қолданбалы бакалавриат түлектерінің мониторингі (жұмысқа орналасу, мансаптық ілгерілеу, оқуды жалғастыру, сауалнама, мониторинг нәтижелерін пайдалану).

9.1 эксперимент режимінде қолданбалы бакалавриатты іске асырудың негізгі проблемаларын анықтау мақсатында жыл сайын бітіргеннен кейін 3 жыл ішінде түлектерге мониторинг жүргізіледі.

9.2 ЖЖОКБҰ қолданбалы бакалавриат түлектерінің жұмысқа орналасу орнын (алған диплом бейініне сәйкестігі, мансаптық ілгерілеу, жалақы деңгейі) немесе оқуды жалғастыруды көрсете отырып, дерекқорын жүргізеді.

9.3 ЖЖОКБҰ-да қолданбалы бакалавриат түлектеріне мониторинг жүргізу үшін түлектер жұмысқа орналастырылған жұмыс берушілермен сұхбат жүргізу үшін сауалнамалар әзірленеді және бекітіледі.

9.4 жұмыс берушілермен сұхбат нәтижелері бітіруші кафедрада талқыланады, ЖЖОКБҰ талқылау қорытындысы бойынша қолданбалы бакалавриат түлектері мен олардың жұмыс берушілері үшін сауалнамалар/сауалнамалар әзірлейді.

9.5 сауалнамалар / сауалнамалар түлектер мен жұмыс берушілерге жіберіледі. Сауалнама нәтижелері академиялық комитеттерде, сапа комитеттерінде қолданбалы бакалавриат студенттері мен жұмыс берушілердің өкілдерін тарта отырып талқыланады. Талқылау қорытындысы бойынша ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламасы мен оқу процесіне қажетті жақсартулар енгізу жөнінде шаралар қабылдайды.

10. Қолданбалы бакалавриат түлектерін оқытуды жалғастыру бойынша ұсыныстар

10.1 қолданбалы бакалавриат түлегін оқытуды жалғастыру траекториясында келесі нұсқаларды ұсынуға болады

1) бакалавр дәрежесін және тиісті дипломды ала отырып, академиялық бакалавриатта оқуды жалғастыру. Мұндай жағдайда ЖЖОКБҰ қолданбалы бакалавриат бағдарламасы бойынша оқу кезінде игерілген барлық кредиттерді, оның ішінде қорытынды аттестаттау бойынша кредиттерді қайта есептеуді жүзеге асырады. Бұл опция қазіргі уақытта қол жетімді.

2) кемінде 1,5 жыл оқу мерзімімен бейінді магистратурада оқуды жалғастыру. Бейіндік магистратура бағдарламаларына сәтті түскен жағдайда ЖЖОКБҰ білім алушы (қолданбалы бакалавриат түлегі) бірінші семестрде меңгеруі тиіс кредиттер мен пәндердің санын (пререквизиттерді) айқындайды. Қазіргі уақытта бұл нұсқаны іске асыру заңнамада мұндай мүмкіндіктің болмауына байланысты мүмкін емес.

10.2 жоғары білікті кадрларды даярлауды жетілдірудегі негізгі бағдарлар — бұл жұмыс берушілердің кадрларды даярлау жүйесіне белсенділігі мен белсенді қатысуы.

Негізгі кедергілер:

- мақсатты оқыту мен сенімгерлік басқару жүйесін бірлесіп қаржыландыру нысанында кәсіпорындар мен оқу орындары арасындағы әріптестік қатынастар туралы мәселе ашық күйінде қалып отыр.

Алайда, бұл процедураны реттейтін нақты заңды механизмдер жоқ;

- кәсіпорын, корпорация, жұмыс беруші мақсатты оқыту мен кадрларды даярлауға жіберуге дайын сомаға салық салу туралы мәселені шешу қажет. Мысалы, АҚШ пен Германияда бұл көрсеткіш 5 %, Люксембург пен Испанияда - 10 %, орталық және Шығыс Еуропа елдерінде - 10 % дейін ;

- кадрларды даярлау сапасын анықтау бойынша Бизнестің техникалық тапсырмасы болып табылатын кәсіби стандарттар маңызды элемент болып табылады.